

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

Кафедра гуманітарних дисциплін та соціальної роботи

**СОЦІАЛЬНА РОБОТА В УКРАЇНІ:
СТАНОВЛЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, РОЗВИТОК**

Матеріали

III Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
від 26-27 травня 2016 року

Львів – 2016

ЗМІСТ

Передмова.....	3
----------------	---

РОЗДІЛ I

СТАТТІ

<i>Дженіс Лейніс.</i> Збірка кращих європейських практик для соціальних працівників, які працюють з сім'ями та дітьми в складних життєвих обставинах.....	5
<i>Шерман О.</i> Роль спорту у соціальній роботі.....	11
<i>Дольнікова Л.</i> Системний підхід до вивчення фундаментальних дисциплін у вищій школі як передумова формування конкунтноспроможного випускника.....	15
<i>Цюприк А.</i> Роль соціалізації в процесі розвитку особистості.....	19
<i>Кудрик Л., Сурмяк Ю.</i> Нарощування морально-духовного потенціалу людини як засіб запобігання фізичним недугам та хворобам.....	23
<i>Нагірняк М.</i> Принципи морального виховання майбутніх соціальних працівників.....	29
<i>Тищенко В.</i> Соціальний захист населення від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.....	39
<i>Лаврецький Р.</i> Соціальний контекст гібридної війни на сході України.....	43
<i>Лозинський А.</i> Соціальна робота з військовослужбовцями в роки Першої світової війни.....	54
<i>Бондаренко Г.</i> До проблеми формування професійних компетенцій майбутніх соціальних працівників.....	64
<i>Ваврисюк Ю.</i> Християнська і соціально-психологічна підтримка сімей військовослужбовців, що втратили рідних під час бойових дій в зоні проведення АТО.....	69
<i>Капітан Н.</i> Вплив позитивного слова на формування моральної культури студентів.....	73
<i>Альфавіцька В.</i> Подружжя галантність як спосіб запобігання та вирішення сімейних конфліктів.....	77

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Дольнікова Л. В. Структурування змісту навчальних дисциплін як важлива передумова до підвищення якості підготовки фахівців / Л. В. Дольнікова, О. Л. Цубова // Вісник національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2013. – № 768. – С. 379-383. – Бібліогр. : 6 назв.
2. Структурування змісту навчальних дисциплін: системний, інтегративний і диференційований підходи / Дольнікова Л. В. // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2008. – № 1 С. 73-81. – Бібліогр. : 8 назв.

УДК 316.61

Андрій ЦЮПРИК

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

РОЛЬ СОЦІАЛІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Всі люди схильні до впливу соціуму і часто живуть, діють і розвиваються шаблонами нав'язаними суспільством. Процес розвитку на теперішньому етапі дає можливість проявити індивідуальність, виділитися із загальної маси і жити в розріз стандартам. Тільки в цьому випадку, людині доводиться одноосібно брати відповідальність за нестандартні дії і вчинки, які індивід вважає правильними, навіть якщо суспільство його не підтримує. Право на існування власної думки доводиться відстоювати доводити справедливість і моральність вчинків і методів.

Серед основних факторів, що впливають на розвиток особистості, вагоме місце займає процес соціалізації дитини, через який безпорадне дитя поступово перетворюється на особу, яка розуміє і саму себе, і навколишній світ, адаптується до нього, набуваючи знань та звичок, притаманних культурі (цивілізації тощо) певного суспільства, в якій він (або вона) народився (народилася). Різні підходи до використання вагомих можливостей соціального середовища осмислювалися педагогами, психологами, соціологами. Зокрема, можливі наслідки взаємодії людини і

соціального середовища розкрили у своїх працях К. Абульханова-Славська, О. Асмолов, І. Кон, С. Моложавий та інші [2].

Перетворення біологічного індивіда в соціального суб'єкта відбувається в процесі соціалізації людини, її інтеграції в суспільство, в різні типи соціальних груп і структур посередництвом засвоєння цінностей, установок, соціальних норм, зразків поведінки, на основі яких формуються соціально значущі якості особистості.

Соціалізація - безперервний і багатогранний процес, який триває протягом усього життя людини. Однак найбільш інтенсивно він протікає в дитинстві і юності, коли закладаються всі базові ціннісні орієнтації, засвоюються основні соціальні норми і відносини, формується мотивація соціальної поведінки. Процес соціалізації дитини, її формування та розвитку, становлення як особистості відбувається у взаємодії з навколишнім середовищем, яке вирішально впливає на цей процес за допомогою самих різних соціальних факторів [1].

Розрізняють макро-, мезо- та мікрофактори соціалізації особистості. На соціалізацію людини впливають світові, планетарні процеси - екологічні, демографічні, економічні, соціально-політичні, а також країна, суспільство, держава в цілому, які розглядаються як макрофактори соціалізації. До мезофакторів належать формування етнічних установок; вплив регіональних умов, в яких живе і розвивається дитина, тип поселення, засоби масової комунікації та ін. До мікрофакторів відносять сім'ю, освітні установи, групи однолітків, що становить найближчий простір і соціальне оточення, в якому перебуває дитина і в безпосередній контакт з яким вона вступає. Це найближче середовище, в якому відбувається розвиток дитини, називають соціумом, або мікросоціумом.

Якщо уявити ці фактори у вигляді концентричних кіл, то картина буде виглядати так: у центрі сфер перебуває дитина, і всі сфери впливають на неї. Соціум дитина освоює поступово. Якщо при народженні дитина розвивається, в основному, в сім'ї, то надалі вона освоює все нові і нові середовища: дошкільний заклад, школу, позашкільні установи, компанії друзів, дискотеки і т.д. З віком освоєна дитиною "територія" соціального середовища все більше і більше розширюється. Для процесу соціалізації важливе значення має, які установки формує те чи інше середовище, в якому

перебуває дитина, який соціальний досвід може накопичуватися у нього в цьому середовищі - позитивний чи негативний.

Ставлення середовища до людини визначається тим, наскільки її поведінка відповідає очікуванням середовища. Поведінка ж людини багато в чому визначається тим, яку позицію вона займає в суспільстві. Позиція людини в суспільстві, що характеризується певними правами і обов'язками, в соціології називається соціальним статусом. Статус визначає поведінку людини в суспільстві в тому сенсі, що в певних ситуаціях особистість поводить себе не просто так, як їй того хочеться, а у відповідності зі своїм статусом, за аналогією з тим, як ведуть себе в подібних ситуаціях інші люди [3]. Важливо також те, що і навколишні люди очікують від людини в цих ситуаціях певної поведінки. Тобто людина як би змушена відігравати певну роль. Тому така очікувана поведінка, обумовлена статусом людини, називається соціальною роллю.

Засвоєння різних соціальних ролей є найважливішою складовою процесу соціалізації особистості. Освоєння дитиною механізму рольової поведінки забезпечує їй успішну включеність у соціальні відносини, оскільки дає їй можливість пристосовуватися, адаптуватися до кожної нової для неї ситуації або позиції протягом усього подальшого життя. Цей процес пристосування індивіда до умов соціального середовища називається соціальною адаптацією.

У процесі соціалізації, і зокрема соціальної адаптації дитини, проявляється об'єктивна потреба людини бути "як всі". Однак паралельно з цим у процесі індивідуального розвитку особистості у дитини поступово формується інша об'єктивна потреба - проявити себе, свою індивідуальність. Дитина починає шукати способи і засоби для її вираження, проявляти їх, в результаті чого відбувається її індивідуалізація, яка виражається в тому, що ті чи інші соціально значущі якості та властивості особистості виявляються в індивідуальній, властивій саме цій людині формі, що її соціальна поведінка при всій загальній зовнішній схожості з поведінкою інших людей набуває рис неповторності, унікальності. Соціальний розвиток дитини, таким чином, відбувається за двома взаємозалежними напрямками: соціалізації (оволодіння соціокультурним досвідом, його присвоєння) та індивідуалізації (придбання самостійності, відносної автономності) [1].

При входженні в соціум встановлюється рівновага між процесами соціалізації та індивідуалізації, коли, з одного боку, вона засвоює норми і правила поведінки, прийняті в даному соціумі, а з іншого - вносить свій значущий "внесок" у нього, свою індивідуальність, відбувається інтеграція дитини в соціум. При цьому відбувається взаємна трансформація і особистості і середовища. У випадку, коли не відбувається процес адаптації дитини до групи, то у неї може з'явитися боязкість, невпевненість у собі, безініціативність, що може призвести до серйозної особистісної деформації. Якщо ступінь втрати або несформованості соціально значущих якостей настільки висока, що це перешкоджає успішному пристосуванню дитини до умов соціального середовища, тобто відбувається її соціальна дезадаптація, то в цьому випадку необхідна соціальна реабілітація дитини, яка передбачає застосування спеціальної системи заходів, спрямованих на відновлення втрачених дитиною суспільних зв'язків і відносин, відновлення її соціального статусу, що забезпечує соціальну адаптацію в суспільстві [2].

Провідним фактором становлення особистості є цілеспрямований її саморозвиток, тобто питання про неперервну роботу над собою, над власним духовним розвитком постає на перше місце. Саморозвиток забезпечує можливість послідовного ускладнення завдань і змісту освіти, реалізації вікового та індивідуального підходу, формування творчої індивідуальності школяра, здійснення колективного виховання та стимулювання особистістю свого подальшого розвитку.

Характер розвитку особистості, тобто якісний і кількісний показник цього розвитку при однакових умовах навчання й виховання залежить від її власних зусиль, які вона виявляє в різноманітних видах діяльності, зрозуміло, враховуючи при цьому природні задатки. Саме цим у багатьох випадках пояснюються ті відмінності в розвитку людей, у тому числі й школярів, які живуть і виховуються в одних і тих же умовах і відчують на собі приблизно однакові виховні впливи.

Отже, в процесі розвитку в соціумі повинна здійснюватися її соціалізація, яка включає в себе соціальну адаптацію. Можна дійти до висновку, що вільний і гармонійний розвиток особистості можливий в умовах колективної діяльності. Звичайно, за певних

умов колектив підлаштовує особистість під себе. Однак, індивідуальність може розвиватися і знайти свій вияв навіть у колективі. Організація різноманітних форм колективної діяльності (навчально-пізнавальна, трудова, художньо-естетична та ін.) сприяє виявленню творчого потенціалу особистості.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

4. Богданова І. М. Соціальна педагогіка : навч. посіб. / Богданова І. М. – К. : Знання, 2008. – 343 с.
5. Заверико Н. В. Соціальна педагогіка : навч. посіб. / Н. В. Заверико – К. : Слово, 2001. – 240 с.
6. Пенішкевич Д. І. Соціальна педагогіка : модульна технологія навчального курсу / Д. І. Пенішкевич, Л. І. Тимчук. – Чернівці : [б. в.], 2010. – 496 с.

Ліліана КУДРИК

Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Юрій СУРМЯК

Львівський державний університет внутрішніх справ

НАРОЩУВАННЯ МОРАЛЬНО-ДУХОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЛЮДИНИ ЯК ЗАСІБ ЗАПОБІГАННЯ ФІЗИЧНИМ НЕДУГАМ ТА ХВОРОБАМ

Сьогодні багато лікарів і цілителів приходять до розуміння причин виникнення хвороб не на клітинному матеріальному, а на духовному рівні. Про духовні причини виникнення хвороб ми не знаємо достеменно і досі, хоча ці знання закладені ще в Біблії. Христос сказав хворому, якого зцілював: „Ось видужав ти. Не гріши ж уже більше, щоб не сталося тобі чого гіршого!” (Ів., 5:14).

Життя – явище космічне. Всі світові вчення говорять про єдність Космосу і людини, про те, що все взаємозалежне, взаємопроникне і взаємодоповнюване. Фізика вже прийшла до розуміння багатьох енергетичних зв'язків, а в духовному плані про це завжди розповідали релігії. У міру еволюції людина приходить до усвідомлення своєї індивідуальності і своєї єдності зі світобудовою, формується космічна свідомість. Людина відчуває